

KRÓNIKA

HORST HEROLD (1923–2018)

Megemlékezés a német kriminálgeográfusról

Van egy maroknyi kutató hazánkban, akik évek, egyesek pedig már évtizedek óta egy olyan tudományterülettel foglalkoznak, amit meglehetősen kevesek művelnek. Ez a kriminálgeográfia, amit csupán néhány rendészettudós és geográfus művel. A legtöbbjükben meglehetősen nehéz közös kapcsolódási pontot találni, egy dolog viszont mindannyiukban közös: HORST HEROLD, a közös forrás hivatkozása. Az ő munkássága ugyanis a kriminálgeográfusok számára mérföldkő volt. Széles körű kutatásaival irányt mutatott évtizedeken keresztül, s minden bizonnyal még sokáig és sokan az ő általa kitaposott úton fognak haladni. HORST HEROLD 95 éves korában Nürnbergben hunyt el, megemlékezésünkkel az ő munkássága előtt tisztelgünk.

HORST HEROLD a türingiai Sonnebergben született 1923. október 21-én. Édesapja, apósa játékgyárában dolgozott, azonban a család a gyárat a világgazdasági válság (1929) idején eladni kényszerült (1929), így a család Pössneckbe költözött apja szüleihez. Németországban HORST HEROLDOT is elérte a II. világháború háború szele, aminek köszönhetően kalandos években volt része. 1941-ben Herold önként jelentkezett katonai szolgálatra, ezért előrehozott érettségét tett. 1942 júniusában azonban súlyos sebesülést szerzett a keleti fronton. 1942 decemberében előléptették hadnaggyá és egyben kinevezték egy páncélos alegység parancsnokává. Már fiatal korában is megmutatkozott az innovációk iráni tehetsége: saját maga tervezett egy páncélos célzórendszert, amiért kitüntették. 1945-ben visszavezényelték a keleti frontra, ahol fogságba esett. A Szovjetunióba szállítás közben megszökött és hazatért Nürnbergbe, ahol találkozni tudott szüleivel és megismerhette későbbi feleségét. A II. világháború után 1945 és 1951 között egy bajor egyetemi városban, Erlangenben jogi tanulmányokat folytatott, ahol nemzetközi jogi diplomát szerzett. Közben Genfben szakmai tanulmányúton tartózkodott, ahol nemzetközi jogot hallgatott, majd jogi államvizsgát tett.

Egyetemi tanulmányai alatt, 1951-ben megszületett egyetlen leánygyermek.

HORST HEROLD fiatal korától kezdve különös érdeklődést mutatott a tudományok és a tanulás iránt. Ezt igazolja többek között az is, hogy a jogi államvizsgát követően, 1953-ban az ügyészi munkája mellett beiratkozott a nürnbergi főiskolára gazdasági és humán tudományok szakra. Később elfogadott egy tanársegédi állást, de betegsége miatt nem tudott habilitálni. Ügyészként a nürnbergi ügyészségen dolgozott, ahol főként gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatos ügyeket kapott. 1954-ben az ügyészi hivatalát bíróra cserélte fel a nürnbergi bíróságon, majd a tartományi bíróság tagja lett. A korábbi oktatás iránti érdeklődése, 1956-tól kezdődően a mindennapjainak a részévé vált, ugyanis a tartományi rendőr iskolákon is vállalt oktatói megbízást.

Életében mérföldkőnek tekinthető az 1964-es esztendő, amikor bűnügyi vezető és egyben főkapitány-helyettes lett. Munkájában sok új kihívással, folyamatosan nőtt a bűnözés, a felderítési mutatók viszont romlottak. Az információk feldolgozása elengedhetlenné vált az eredményesebb bűnügyi munka elvégzése érdekében. A HORST HEROLD munkásságát méltató írások többsége ezt az időszakot említi úgy, mint amelyik arra ösztönözte a tudós rendőrt, hogy megteremtse a rendőri tudományos munkának elméleti háttérét. Herold véleménye szerint abban az időben az elméleti háttér hiánya nagyban nehezítette a bűnözés elleni küzdelem hatékonyságát. Ettől az időszaktól kezdve HORST HEROLD a korábbiánál sokkal intenzívebb rendészeti tudományos munkát végzett és közvetlen munkatársait is erre ösztönözte. Minden évben publikációk tucatjait tette közzé, így élete során több mint 250 szakmai cikket tudhatott magáénak. 1966-ban írta meg az úttörőnek számító „Fahnden und Forschen” (Körözés és kutatás) című tanulmányát, amelyben a prevenció érdekében szorgalmazta a rendőrségi adatok tervszerű

tudományos kiértékelését, az elkövetők személyiségének szociológiai, biológiai és pszichopatológiai szempontú vizsgálatát.

1967-ben, mindössze 43 évesen nevezték ki Nürnberg rendőrfőkapitányává. Számos olyan változást vezetett be, amelyért kollégái hamar megszerették. Csökkentette a hivatali bürokráciát és előtérbe helyezte azokat a kollégáit, akik tudtak és mertek is gondolkodni. Mottója a „Mut zum Widerspruch” (Bátorság az ellentmondáshoz) volt, ami népszerűvé tette a beosztottai előtt, különösen azok körében, akik a változás és az előrelépés hívei voltak.

Vezetése alatt jelentősen átalakult a nürnbergi főkapitányság, növelte a létszámot, számos új munkacsoportot hozott létre, s folyamatosan próbált igazodni a változó társadalmi kihívásokhoz és a lakossági elvárásokhoz. Ugyancsak a nevéhez köthető, hogy a mindennapi gyakorlat részévé tette a bűnügyi adatok elektronikus elemzését és tárolását. Hivatali ideje alatt kollégáival együtt kifejlesztette a „nürnbergi modellt”, amelynek alapja a kriminálgeográfia, a megelőző- és a betétési elmélet volt.

1970-ben, a nürnbergi rendőrség ellenőrzését követően megállapították, hogy HORST HEROLD kiemelkedő szakmai és vezetői munkát végzett, vagy ahogy fogalmaztak: „HORST HEROLD alapkövet tett le a német rendszertörténetében”. Ezt követően vált országosan is ismertté, számos újság és televízió csatorna mutatta be addig elért eredményeit, többek között a nagyolvasottságú Spiegel és a ZDF Magazin is hírt adott róla.

Szakmai pályafutásának talán zenitjét érte el, amikor 1971-ben kinevezték a Szövetségi Bűnügyi Hivatal (BKA) vezetőjének. Ennél nagyobb elismerés rendőri vezetőt nemigen érhetett az akkori NSZK-ban. Irányítása alatt a BKA megerősödött, jelentősen nőtt a létszáma, számottevő technikai fejlesztést hajtottak végre, a forenzikus tudományok alkalmazása pedig ekkor vert gyökeret a mindennapi gyakorlatban.

A BKA vezetőjeként az egyik legfőbb tevékenysége a terrorizmus elleni küzdelem volt. HORST HEROLD új módszereivel a németországi terrorizmus elleni küzdelem szimbólumává vált. A BKA élén 1971 és 1981 között dolgozott, majd nyugdíjba vonult. 1984-ben, addigi szakmai pályafutásának elismeréseképpen Nürnberg városa polgári érdemrendet adományozott az egykori rendőri vezető részére.

Joggal kérdezheti az olvasó, hogy mit köszönhetünk HORST HEROLDnak? Mit adott ő a hazai kriminálgeográfának? Kijelenthetjük, hogy gyakorlatilag az ő kutatási eredményei alapozták meg a hazai kriminálgeográfiai kutatásokat. Ő volt az, aki meghatározta a terület fogalomrendszerét és megalkotta magát a bűnözéstudomány fogalmát. Ugyancsak ő volt az, aki definiálta a bűnözéstudomány feladatát és azt, hogy milyen kérdésekre keres választ a kriminálgeográfia. Tudomásunk szerint sem a geográfusok, sem a rendészettudomány képviselői között sajnos nincs olyan, aki személyesen ismerte volna HORST HEROLDOT. Ennek ellenére úgy tekintünk rá, mint a szakma nagy öregjére, aki mindig iránymutatást adott számunkra, s akinek egy-egy gondolatával színesebbé és tartalmasabbá tehetjük írásainkat.

Herold szakmai megbecsültségét mi sem jelzi jobban, mint az, hogy halálakor HOLGER MÜNCH, a BKA jelenlegi vezetője látnoknak nevezte Heroldot, akinek nagyívű, évtizedeket átszelő ötleteit és elképzeléseit mind a mai napig tovább viszik a szervezetben. SEBASTIAN FIEDLER, a Német Szövetségi Nyomozók (BDK) elnöke HORST HEROLD halálhíre kapcsán így nyilatkozott: „Szimbóluma volt a Vörös Hadsereg Frakció elleni küzdelemnek és a német bűnügyi rendőrség meghajol a háború utáni egyik legnagyobb hatású és leginnovatívabb kriminológusá elé”. Tudományos megállapításai és gondolatai örökké élni fognak. Nyugodjon békében!

MÁTYÁS SZABOLCS – SALLAI JÁNOS